

Torchalski, Ryszard

Otwarcie stałej ekspozycji poświęconej Zygmuntowi Glogerowi

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 18/4, 812-813

1973

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

z prośbą o jej potwierdzenie. Otrzymał w odpowiedzi serdeczny list: „Mój drogi Bujwidzie, otrzymałem list, w którym mnie Pan informuje o uzyskaniu zawiesiny o właściwościach biologicznych, jak Kocha. Spieszę Panu pogratulować. Z wielką przyjemnością będę czekał na opis, o którym mi Pan wspomniał i te części jego z przeznaczeniem dla Akademii Nauk w Paryżu, ale pragnąłbym zarazem otrzymać choćby małą ilość cennego produktu dla dokonania niezbędnych prób potwierdzających jego właściwości. Proszę jak najszybciej o wiadomość. Oddany L. Pasteur”.

Z listu Pasteura możemy się domyślać wartości osiągnięć naukowych Odonu Bujwida w badaniach nad gruźlicą, świadczy on jednocześnie o serdecznych stosunkach jakie ich łączyły. W 1886 r., na wiadomość o otrzymaniu przez Pasteura szczepionki przeciw wściekliźnie Bujwid zwrócił się do niego z nową prośbą o umożliwienie zapoznania się z jej produkcją. Otrzymał wtedy równie serdeczną odpowiedź: „Może Pan, Szanowny Kolego przyjechać i zapoznać się ze szczepionkami przeciw wściekliźnie jeśli tylko Pan tego pragnie”. W tymże roku Bujwid udał się rzeczywiście do Paryża, gdzie przy pomocy współpracowników Pasteura, doktorów Roux i Granchera, poznał metodę szczepienia przeciw wściekliźnie i jej technikę. Gdy wracał do kraju otrzymał w podarunku od Pasteura dwa króliki zakażone zarazkiem wścieklizny i przywiózł je do Warszawy. Przedstawiały one cenny materiał, który dał mu możliwość zapoczątkowania produkcji szczepionek. Odtąd chorzy pokąsani przez wściekłe psy nie odbywali już uciążliwej podróży do Paryżu do instytutu Pasteura, lecz byli na miejscu uodparniani. Pierwszym pacjentem zaszczepionym w Polsce przez Odonu Bujwida był ośmioletni chłopczyk nazwiskiem Trzasczka. Tak dzięki zainteresowaniom i zapobiegliwości Bujwida zaczęła się w Polsce pasteurowska era.

Stanisław Szpilczyński

OTWARCIE STAŁEJ EKSPOZYCJI POŚWIĘCONEJ ZYGMUNTOWI GLOGEROWI

14 lipca 1973 r. w Tykocinie odbyło się otwarcie punktu muzealnego poświęconego życiu i twórczości wielce zasłużonego starożytnika, archeologa, etnografa i folklorysty, organizatora i pierwszego prezesa Towarzystwa Krajoznawczego w Warszawie — Zygmunta Glogera.

Punkt ten zorganizowano z inicjatywy Muzeum Okręgowego w Białymstoku, a pomysł ekspozycji powstał już w 1972 r., podczas wystawy prac Glogera w białostockim ratuszu. Gmina w Tykocinie wydzierżawiła lokal w osiemnastowiecznym dworku, w którym kiedyś przebywał podobno Gloger. Ważniejsze materiały pochodzą ze zbiorów Okręgowego Muzeum Archeologicznego w Krakowie oraz Muzeum Narodowego w Warszawie. W dwóch salach zebrano dokumenty, poświęcone życiu uczonego, pamiątki osobiste, listy m.in. do Oskara Kolberga, Henryka Łopacińskiego i do redakcji „Kłosów”, a także pierwsze prace etnograficzne dotyczące głównie okolic Tykocina. Znajdują się tam również materiały poświęcone pamięci matki Glogera — Michaliny z Wojnów, a także zbiory narzędzi i ozdób z kamienia i krzemienia odnalezione przez niego na Podlasiu. Otwarcia nowej placówki dokonał kierownik Wydziału Kultury Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białymstoku — Antoni Grześkiewicz, a zaopiekuje się nią społecznie p. Ignacy Roszkowski.

Nazwisko Glogera łączy się w pamięci naszej przede wszystkim z *Encyklopedią staropolską*¹ warto jednak przypomnieć, że bibliografia jego prac obejmuje około 900 różnego rodzaju publikacji². Wśród prac tych — opartych w dużej mierze na materiałach uzyskanych w czasie badań terenowych (w tym prowadzonych także w okolicach Tykocina) ważne miejsce zajmują opracowania tekstów ludowych takich jak *Baśnie i powieści* (1879, 1889), *Zabawy, gry, zabawki, żarty i przypowieści* (1900). Niektóre, jak *Zwyczaje doroczne* (1882) miały pomóc w zachowaniu starych, regionalnych zwyczajów. Na wspomnienie zasługuje też rola, jaką w ukształtowaniu rozległych zainteresowań Glogera spełniła atmosfera domu rodzinnego, dworku w Jeżewie nad Narwią (nieдалeko Tykocina) oraz opowiadania matki, którym zawdzięczał znajomość Podlasia i jego tradycji.

Zabytki przeszłości zbierać zaczął Gloger już jako kilkunastoletni chłopiec. Później — zbiory, bibliotekę i bogate archiwum własnych notatek gromadził w Jeżewie, w którym gospodarował od 1870 r. Rozrosły się one w swojego rodzaju prywatne muzeum o zasobach którego świadczy fakt, że znajdowało się w nim kilka tysięcy samych tylko monet polskich. Zbiory te zapisał uczony na rzecz muzeów krakowskich i warszawskich, do których trafiły one po jego śmierci. Obecnie część z nich znalazła się — chyba słusznie — w nowootwartej placówce, zorganizowanej na terenach związanych nie tylko z życiem lecz także i z jego działalnością naukową.

Ryszard Torchalski

MUZEUM KUŹNICZE W USTRONIU

W Domu Kultury w Ustroniu powstało w czerwcu 1973 r. muzeum kuźnicze. Jest to pierwsza tego typu placówka muzealna w naszym kraju. Zgromadzono w niej niektóre zabytkowe urządzenia kuźnicze oraz starodruki i dokumenty związane z rozwojem tej dziedziny przemysłu na Podbeskidziu.

Szczególne atrakcyjne są miniatury starych młotów parowych.

J. R.

KRONIKA ZAGRANICZNA

Hiszpania

V MIĘDZYNARODOWY KONGRES FILOZOFII ŚREDNIOWIECZNEJ (MADRYT—KORDOWA-GRANADA 4—12 WRZEŚNIA 1972)

Pod protektoratem władz państwowych, najważniejszych urzędów oraz instytucji społecznych odbył się w Hiszpanii w dniach 4—12 września 1972 r. V Międzynarodowy Kongres Filozofii Średniowiecznej na temat: *Spotkanie kultur w filozofii średniowiecznej*.

¹ Klasyczne już dzieło Glogera *Encyklopedia staropolska ilustrowana* (t. 1—4, 1900—1903) w okresie po II wojnie światowej wydawana była — bez zmian — dwukrotnie: w 1958 i 1972 r.

² Bibliografię prac Glogera zestawiał Stefan Demby w czwartym „Roczniku Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego”.